

ԵԱՅ. ՍԻՐՏ ԽՄ

1858 !

(Երևան
մայիսից)
(1858-կույնի
չորրորդ մայիսից
մինչ հունվար)

Մշտաց ՚ի ծոց դրամագին
և յաւահաւ , ո՞հ շիտ՞ր . . .
որումութեանդ մցթագին . . .
եզ ծագեացի շոյս ջուարիթ :

Մեկենայք Հայկացնեան
ն տիօցոս բարեցւ . . .
դարձեւեցեն քեզ դաշտպան . . .
որից քեզ մցիլիթար :

յ քաշաշնեա՛ ցերցատին
իւրեանց ըշրջնար ,
գեզ Հայոց—Աշխարհին
ցազանց ըշկաձռառ :

6

ԵԱՅ, ՍԻՐՏ ԻՄ

Սիրու իմ, զիա՞րդ վշշուաց Դ ծոց դռանագին
կռա ընկցըմեալ քու յուսպիտու, ո՞ի զիա՞րդ . . .
Փարաւասցի՛ ամդ սրտմութեանք մըթագին . . .
Յուսյ բացցրիկ քեզ ծագեցի՛ չոյս ցուարի՛ :

Չիցէ՞ն միթէ բռչ լեկենայք Հայկացնեան
Որ շղանծաղին նըրեն ախացու հաջերու . . .
Անշնչաւ, Երկինք դարգեւեսցեն քեզ դաշտուան . . .
Այո՛, սիրու իմ, յարիցէ քեզ մցիկիւար :

ԱՐԴ ՇՐՋԵՐ ՄՈՒՍԵՅ բաջաշերեա՞ ցերպարին՝
Ի հարկանեց յաւերժ իւրեանց ըզբընար,
Եւ այն բացցրիկ երգեզ Հայոց—Աշխարհին
Բարերարց եւ Դիւցանց ըզկաձառ :

ՅԵՐԻՎԱՅ ՀԵՐԵՎՈԳԻՒՔ

Վաստահ ըլլալով Զեր ներողամասութեանը կըսց՝ աւոանց երկարաբանութեան ներումն կը խնդրեմ Զեր Ազգասիրութենէն Վաստաց Վաստաց շարունակութեանը քիչ մը ժամանակ դադրելուն համար . որուն պատճառը՝ անկեղծաբար խօսելով, զանազան անյաջող պարագաներն էին :

Այս օրէն սկսելով Վաստաց Վաստաց ամիսը անգամ մը պիտի հրատարակուի 48 երեսէ բաղկացեալ, և իր մէջ հրատարակուելիք ովուրդութեանց շատերը մեր նախնեաց և դիւցալանց յիշատակները պիտի ներկայացընեն :

Առ այժմ պատրաստ ունիմ հրատարակելու հետազետէ հետեւեալ ողբերդութիւնները .

Վատ նիլուա . կամ՝ Սոսկալի գիշեր մը Արտաքուղացի մէջ .

Ողիմնղիագա .

Մեծն Ներպէս .

Արշակ Բ .

Անհաւատաբիմ միզու . կամ՝ Վիւագնակ բերդ :
Ասնցմէ . ՚ի զատ՝ ուրիշ զանազան նիւթեր ալ պիտի հրատարակուին :

Յուսալով որ իմ գրութիւններս Ազգին կողմանէ ընդունուելու պատիւը պիտի կրնան ունենալ :

Վնամ միշտ Զերդ Ազգասիրութեան

Ամենախոնարի ծառայ

ԵՐԵՎԱՆ Հ Տ Ց Ա Տ Ե Ա Ն Ե Ա Ն Ե

Ա Յ Ա Զ Ե Խ

• Ա Յ Ա Զ Ե Խ • Ա Յ Ա Զ Ե Խ

• Ա Յ Ա Զ Ե Խ • Ա Յ Ա Զ Ե Խ

• Ա Յ Ա Զ Ե Խ • Ա Յ Ա Զ Ե Խ

ԱՐԵՎ ԳԵՂԵՑԻ

ԱՐԵՎՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Կ Հ Ո Ւ Մ ԱՐԱՐՈՒՏԱՍ

Յ Օ Ւ Խ Ե Ա Յ

Ա Յ Ա Զ Ե Խ Ա Յ Ա Զ Ե Խ

Ա Յ Ա Զ Ե Խ Ա Յ Ա Զ Ե Խ

Ա Յ Ա Զ Ե Խ Ա Յ Ա Զ Ե Խ

1858

Ա Յ Ա Զ Ե Խ Ա Յ Ա Զ Ե Խ

Ա Յ Ա Զ Ե Խ Ա Յ Ա Զ Ե Խ

Ա Ե Զ Ի Ն Ք

ԱՐԱՅ ԳԵՎԵՑԻԿ · Խշան Հայոց :
ՇԱՐԻՐԱՄ · Ծագուհի Ասորոց :
ՆՈՒԱՐԴ · Արայի ամուսինը :
ԿԱՐԴՈՍ · " որդին : 8831 8830
ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ · " աղջիկը :
ԿԱԴՄՈՍ · Հայոց բանակին քաջ զօրապետներէն մէկը :
ՄԵՆՈՆ · Ասորոց " " " " "
ՊԱՏՏՈՆԱԿԱՆԵՐ : ՋԻՆԻՈՐՆԵՐ · Կայլն :

Առաջին և Երրորդ արարուածները Արմաւիրի մէջ կը կատարուին . իսկ Երկրորդ և Չորրորդ արարուածները Այլարատ լեռանը մօտ դաշտի մը մէջ :

8831

Ողբերդութեանս թէ՛ թարգմանութեան և թէ՛ ներ կայացման իրաւունքը հեղինակը իրեն կը պահէ :

ԱՐԵՎՈՅ ԵՐԵՎԱՆԻ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՅԵՍՈՒՏԱՆ ՁԵՅ ԿՈՎԵՇ ԿԵՏԵՄՈՒԹ ԱԲԵՑ ԳԵՎԵՏԻՆ ՅԱԿԵԸ
ԵԿ ԴՐԱՆ ԵՐԵՎԱՆ ՄԵՍՄԻՄՈՒԵՑ ԶԵՄԵՎՔ

ՆՈՒՄՐԻ ԿԱՐԴՈՍ ՀԱՅԿԱՆՈՑ

ՆՈՒՄՐԻ

Որդեակ իմ, գիտես միթէ,
Որսլիի ուրախութեամբ
Խմին սիրտը լրցուած է,
Խնչ աստիճան ցընծութեամբ:
Զի կը տեսնեմ քեզ այսօր
Զըրահավառ գեղանի
Խբրեւ արի քաջ զինւոր,
Ո զաւակիդ Հայաստանի:

ՀԱՅԿԱՆՈՑ

Ո իմ հապաղատ
Քաղցրիկ սիրելի,
Նոր զուարթութեամբ
Դէմքըդ կը փայլի . . .
Քայրըդ հանապաղ
Երինից կ'աղացէ,
Որ դու միշտ աղատ
Ըլսա վրտանդէ:

ԿԱՐԴՈՍ

Մայր իմ . . . քնյր իմ նաղելի . . .
Վըստահ եմ բոլորովին,
Որ շուտով պիտի փախչի

Մերին գոռող թշնամին :

Հաստաբանզկին քաջ Հայկաց

Հոգին ներարա կը վառի ,

Երակներա մէջ կ'եռաց

Արիւնն ու կը բորբոքի :

Արդ գիտած ըլլահ , մայր իմ ,

Երբէք չնպիտի վախնամ :

Քաջութեամբ պիտի կռուիմ ,

Եւ յաղթող պիտի ըլլահ :

(Թարը հանելով)

Այս շողազաւն երկաթը

Գետինը սիստի վահէ :

Մեր թշնամուց շատերը :

Ալ որդիդ զինւոր մընէ ,

Գիտոցէր , մայր իմ սիրելի :

Արկից վերջը անդադար

Պիսի երժամ ես մարտի :

Հայրենեացս սիրոյն համար :

Ն Ո Ւ Ա Բ Դ

(Ճակատը համբորելով)

Կարդոս որդեակ իմ ,

Ի՞նչ նուեր միթէ

Նուարդ քու մայրը

Երկնից ընծայէ .

Զի պարդեւեցաւ

Զաւակ մը ինծի ,

Որ միշտ Հայրենեաց

Սկստին կը վառի : (Արայ իւ հանէ)

Հայուսուն առաջ

Յ Ա Շ Ա Ր

Հայուսուն առաջ Հայուսուն

ապահով առ հայուն Բ

Հայուսուն առաջ հայուն Ա

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ. ՀՅ

ԾԱՅՑ

ԱԹՁԻՆՆԵՐԸ ԵԿԱՐԱՑ

ԱՐԱՅ

Ի՞նչ սիրով ես քեզի

Կը տեսնեմ, և շուարդ,

Իմ սիրալու կը բերկրի

Դէմքովոր քու զուարթ:

ՆՈՒԱՐԴ

Նոյն սիրով քեզ, իշխան,

Վուարդորդ կը տեսնէ.

Սիրելի իւր փեսացն

Ցնծութեամբ կ'ողջունէ:

ԿԱՐՅՈՍ

Ո՛ հայր իմ սիրելի,

Կարգութուրդ անս հեմաց.

Որ զինեառ մը ըլլարով

Ցնծութեամբ կը խայտայ:

ԱՐԱՅ

Ուրախ եմ, խիստ ուրախ,

Որդեակ իմ փարելի,

Որ սիրալու Հայրենեաց

Սիրով կը վառի:

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

Քայտարել այն սէրը

Իմ սիրալու չի կը մար,

Զոր ունի քայլ վարաց,

Ո՛քաղցրիկ հայր իմ հայր:

Զերմ սրամիւ կը ինողիւ,

Աղջիկոր Երկինքէն,

— 6 —

Ուր գարձեալ մեր քովը
Ողջ գառնաս դու մարտէն :

ԱՐԱՅ

Երբ քեզ հոս կը աեսնեմ,
Հայկանց, գիտես մի,
Ուրպիսի ցնծութեամիւ
Իմ սիրուս կը լեցուի :
(Այնուն վըայ պիրութեան հը կը պարէ)

(Մէկ կոշ) Ո՞չ, արդեօք պիստի չըլլան
Աչուըներըս արժանի
Զեզ աեանելու վերասին . . .
Հոս հոգիս կը խոռովի . . .

ԲՈԼՈՐԸ

Այսպէս քաղցրո սիրով կազուած
Աշխարհիս մէջ թող մեք ապրինք .
Բոցով սիրոյն մեր չայրենեաց
Ուրախ սրտով յաւէտ վառուինք :
Թող նոր սրտով,
Թող նոր սիրով,
Մեր չայրենեաց համար զոհուինք :

ԱՐԱՅ

(Մէրի լուրջ յեւսը՝ Կուսարուի բառապը)
Ես քեզ սրտանց կը սիրեմ,
Թող քու սիրուդ վստահի .
Սիրոյդ համար կը զոհեմ
Ամեն բան, ո սիրելի :
Իմ արիւնիւ պատրաստ է
Քեզի համար թափուելու :
Արդ՝ Շամիրամ կարնղ է
Երբէք ինեւ սիրուելու :

ՆՈՒԱՐԴ

Այս, կը ճանինամ,

ԿՇԽԱՆ, ՎՐՈՒ ՄԻՐՄԱՐԴ, · · ·
ԱՅՆ, ՄԻՉՄ ԿՇՋՋԱՄ, · · ·
ՔՐՈ ԱՌ ԻՄ ԹԵՌԱՐԴ, · · ·
(Կադմոս կը ճանե աճապարանօք)

ՏԵՍԱԲԱՆ Գ.

ԱՌՁՏՆՆԵՐԸ ԵՒ ԿԱԴՄՈՍ

ԿԱԴՄՈՍ

ՀՐԱՄԱՅԵցէք, իշխան :

ԱՐԱՅ

Թաղ բանակը պատրաստուի :
(Կադմոս կը հեռանեայ)

ԱԼՔԱԺԱՆՄԱՆ կէսն հասաւ,

Ալրութս սաստիկ կը տրոփէ . . .

ԱՇ, անջատման բաժակը

Այն, իրօք գառըն է :

Արդ՝ ՆՌԱՐԴ իմ, մօտեցիր .

ՎԵՐԾԻՆ համբոյրս ընդունէ . . .

Հոյկանոյշ իմ սիրալիր . . .

Անունըդ որչափ քաղցր է . . .

ՈՇ, սիրտը կը ծանրանայ,

Եւ հոգիս կը խըռովին . . .

(Թամբուի յայներ կը լսուին)

Այս ինչ գառըն խորհուրդ է ,

Որ մաքիս մլչ կը ծագի . . .

Կարծես, վերծին անդամն է ,

Որ ես ձեզի կը տեսնեմ . . .

Մէջ մ'ալ ձեր դէմքը արդեօք

ՈՇ, չլաղիտի վայելեմ . . .

Յառաջ եկուր, Հայկանոյշ ,

Ո՞ սիրվանդ իմ սրտիս .

Եւ դու, Կնարող իմ անոյշ,
Ե՛կ, մօտեցիք դու առ իս . . .
Ընբաւ զօրութիւնն Երկնից
Զերին վըրայ միշտ հսկէ,
Եւ ՚ի բոլոր վըտանգից
Ըզձեղ յառաջ պահպանէ :

(Կառմու իւ ճանէ չանի ճը պաշտօնաւ
իւներով և լինապահ զըրերով)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ.

ԱՅ. ԶԻՒՆԵՐԲ. ԿԱՌՄՈՍ. ՊԱՀՏՈՆԱԿԱԼ. ԵՒ ԹԻԿՆԱՊԱՀ. Ք.

ԿԱԴՄՈՍ

Բոլոր բանակը
Տէր իմ, պատրաստ է.
Զեր հըրամանին
Միայն կ'սպասէ :

ՊԱՀՏՈՆԱԿԱԼ. ԵՒ ԹԻԿՆԱՊԱՀ. Ք.

Մեր նախահարց վեհ հսկիով
Պիսի կուռենիք արթաբար .
Եւ քեզ իշխան, բոլոր պատով
Կը հետեւնիք խոնարհաբար :

ԱՐԱՅ

Թուղ մեր վըրայ աղ վայլի
Զքնալ հսկինք քաջ չայկայ .
Որուն պիսի հետեւի
Անշնչառ նաև այս Արայ :
Արամաց կորիձ սիրով
Ըլայ մեղի օրինակ այս նույնը
Զի անոր հետեւովը
Միշտ կը կանգնե յաղթանակ :

Արայ պիտի ըլլայ մի
Այն վաս իշխանը միթէ
Որ երբ թշնամին հասնի,
Եր սիրուը երկիւղ պատէ;
Քո՞ջ որդիկ իմ սիրելի,
Չըլայ որ դուք վշասիք.
Զի յաղթութիւն գոլիլի
Անշնւցու սիստի վասարկիք,
Եւ փայլեք փառօք ըըքեղ;
Այն մեղ կը սպաշտանէ
Երկնից զօրութիւնն ահեղ.
Զի իրաւունքը մերն է

(Ա. Հ-Շնէը Երկիւն վերցնելով)

Երկնիք, քեզի կը յանձնեմ
Զիս և բոլոր բանակրա .
Երկնիք, քեզի կը յանձնեմ
Սերելի ընտանիքը

Երթանիք, երթանիք,

Ո քաջազտնիք,

Քո՞ջամարտիկ

Իմ չայկաղըւնիք

Թշնամին

Պարտինիք յաղթել

Աքեամիք նորին

Դաշտը ներկել

Կըսրիք սըսատլ

Գատերազմինիք

Չըքնաղ փառօք

Մեր սըսակութինիք

Երթանիք, երթանիք

Ո քաջազտնիք

Քո՞ջամարտիկ

Իմ չայկաղըւնիք

ԿԱՐԴՈՍ . ԿԱԴՄՈՍ . ՊԱՏՏՈՆԱԿԱԼՔ ԵՎ ԹԻԿՆԱՊԱՀՔ

Գոռող թրշնամին

Երթանք կործանենք .

Չըքնաղ յաղթութեան

Մըցահակ առնենք :

Հայրենեաց սիրոյն

Զահը թող վառի

Մեր սլրտերուն մէջ,

Երբէք չիմարի :

Հայրենեաց փառքը

Յաւետ շողողայ ,

Եւ ամենեւին

Չինսեմանայ :

Գոռող թրշնամին

Երթանք կործանենք .

Չըքնաղ յաղթութեան

Մըցահակ առնենք :

Երթանք :

ԱՐԱՅ

Արեք . . .

Յառաջ :

(Պաշտամակաները և իինապահ զըսերը
ի՞նդան ավարտնեն աշ կոլուն)

Դու՝ կաղմոս իմ սիրելի ,

Աղ թեւը կառալարէ .

Եւ գու՝ կարդոս իմ որդի ,

Միշտ իմ հետըս գտնուէ :

Ես մեր բոլոր բանակին

Առջեւէն պիտի քալեմ .

Որ մեր գոռող թշնամին

Կայծակի պէս կործանեմ :

Կաղմոս , կարդոս ,

Կըսրիք Եղիք :

Ձլշնամիէն

Չիզարհուրիք :

Արիք . . .

(Կարտոս և կարմոս կ'ուին հետանու)

(Ալ-ընելը իւ տարյունէ ամուսնոյն և աղջոնը .

որոնք այս ժաշցիս երեսնին ծածկած կ'արդասուեն)

(Մէկ իրվ) Զգացմանըս պարտիմ յաղթել . . .

Ո՛ Նուարդիմ, ողջամբ մընա .

Ողջամբ մընա, չայկանոյշիմ . . .

Եկաւ հասաւ այն ժամն ահա . . .

Աւես ձենէ կը բաժնուիմ : (Կ'երլայ)

ՃՈՒԱՐԴ

Ե՛րթ բարեաւ, ո՛ դիւցաղն,

Ե՛րթ բարեաւ

ԱՐԱՅ

(Դուրսէն)

Արիացիք, ո՛ քաջազունիք չայաստանի . . .

Յանաջապահիք, արիք, յառաջ . . .

Պաշտօնախալիք, խումբերուն ձախ կողմը . . .

Ի զէնս . . .

Արիք, յառաջ շուտ արշաւ . . .

ԿԱԴՄՈՍ

(Դուրսէն)

Արիք, յառաջ շուտ արշաւ . . .

ԿԱՐԴՈՍ

Արիք, յառաջ շուտ արշաւ . . .

(Հայկանոյշ ոխուր նայուածքուն իւ գլ-իւ

իւ ծուէ հօրը կո-րծին վըայ)

ԱՄԱՅԱԼՈՒՐ

ԱԵՐՅ ԱԽԱՋԻՆ ԱՐԱՐՈՒՏԱՌՅ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

(Հայութիւն բարեկամական է և ու պատճեն առ անդամական է)
• Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ
(Գիշել ժամանակ և ամպամած)
• ԵՐԵՎԱՆ ՊԱՀԱՊԱՆ Ք. ՊԱՀԱՊԱՆ
(Անձնագիր է և անձնագիր)

Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ

Զօրութիւնը Երկնից անբաւած է
Բարկացած էն, կարծես թէ :

Բ. ՊԱՀԱՊԱՆ

Գիտես մի, ի՞նչ պատճառաւ (Անդամական)

Ճամփամ դաշտն եկած է : Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ
• Բ. ՊԱՀԱՊԱՆ : Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ
• Էջմողաց կամբը գիտնալ գալութեանը
Մեղ համար անհընար է : Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ
• Բ. ՊԱՀԱՊԱՆ : Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ

Բայց կարծիք մը ունենալ

Ամենուն ալ ներեալ է : (Անդամական)
(Պաշտօնական էլեկտրոնային հաղորդում)

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ. ՊԱՀԱՊԱՆ (Անդամական)

Այս ՊԱՀԱՊԱՆ է և ՊԱՀԱՊԱՆ է

ՊԱՀԱՊԱՆ

ՅՈՒ Պահապանը ՅՈՒ Պահապանը Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ

ՊԱՀԱՊԱՆԵՐ

Պատրաստ :

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

ԿՐՅԱԿԱՄ, որ ձեր պարոքը

ԿՐ կատարէք անթերի.

ՄԵՐ Թշնամւցն բանակը՝

Դիմէք, հեռու չէ մեզի : (Ա'ԵՐԱ)

Ա. ՊԱՀԱՊԱՆ

ՄԵՐ Թշնամւցն բանակին

ՄԵՔ այսչափ մօտ, և լնչու :

Բ. ՊԱՀԱՊԱՆ

Կարող ըլլանք որպէս զի

Ըուտուլ վլրան երթարու :

(Թ. Ֆ. Ի. Յայն կը լուի, Տիկուլուր կը դարձէ)

ՊԱՀԱՊԱՆԵՐ

Արդէն գիշերն անցեր է.

Արշալուսը կը ծագի.

Նոր առաւօտ կ'աւելակ.

Թմբուկին, ձայնը՝ մեզի :

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

(Վ. Եղիշին Գ. Ջին) Վ. Իմականէ, այն,

Դառընցաւալի.

Սիրուս իւր ըղձման

Չի պիտի համնի բար պահան

(Վ. Եղիշին Գ. Ջին կ'եւէ)

ՏԵՍԱԲԱՆ Գ.

ԱՌ ԶԻՆՆԵՐ Ե Ի ՀԱՄԻՒՐԱՄ

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Պահապաններ, հեռացէք ասկից :

(Պահապաններ, ի երկան)

Դասւըն վկտօք

Անսանելի

Այս գիշերը

Ես անցուցի . . .

Ո՞ ասուազանք անկըռելի :

Արդ՝ կը ծագի

Ինձի այսօր

Տըխուր Արփի,

Սբգալից օր . . .

Ո՛ դու Բնութիւն, ողբահ ինձի :

Երբ Աստուածոց

Կամքը չուզեր

Արարածոց

Մատուռւակել

Երջանկութեան անց նեկառու ,

Ա՛ մեր ձիգը

Ընդունայն է ,

Ու մեր ջանքը

Փուճը կ'ելլէ .

Եւ աւելի կ'ըլլանք թշուառ :

Ա՛ քանի որ

Վեհ Այնոսայ

Շըքեղ թաղը

Ճակախ վրայ

Կը շաղողայ պայծառօրէն ,

Արդեօք սկսի

Ես բընաւին

Զի հասնիմ մի

Այն փափաքին՝

Որ է սիրութիւն վեհ իշխանէն :

Այն Արայի

Այն, սէլնէ է

Ու իմ հոգիս

Միշտ կը տանջէ :
Ո՞ւ Երկնք, ալ ինձ ողջումէ :
Մի, Աստաւածներ,
Մի զիս տանջէք . . .
Ո՞ւ աշուշներս,
Արտասուեցէք . . .
Գլխութեան դուռն ինձ գէմ գոյ է :
Այս ի՞նչ դառըն
Զգացումէ :
Որ իմ սիրտս
Կը տօչորէ . . .
Կը շուարիմ բոլորովին :
Ես օրո՞ւ գէմ
Պատերազմի
Պիտի Ելեմ . . .
Ո՞հ, Արայի . . .
Սրտիս թեւերն կը սարսըւին :
Եթէ ինքը
Նաև իշխաց մի և առաջ պատ
Պատերազմի
Դաշտին վըրաց ,
Եւ իւր կենաց մարի պրիին ,
Ան ատենը
Ես Շամիրամ
Լաւագսն է
Որ ալ չըլլամ . . .
Թշուառ չեմ մի բոլորովին :
Ո՞հ, անիծեալ
Այն օրն ըլլաց
Երբ Արեւուն
Լոյսը տեսաց .
Աւզի անդամ Աշխարհիս մէջ :Ո՞վ Արամազդ ,

Գըթամ ինձի,
Շարժէ սիրտը
Վեհն Արայի;
Որ ինձ անգութ չըլայ ցըլերջ:
(Մենակ' երեւանց)

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ:

ՀԱՄԻՒՐԱՄ ԵՒ ՄԵՆՈՆ

ՄԵՆՈՆ

Իմ թագուհիս ։
ՀԱՄԻՒՐԱՄ
Եկմար, Մենան, Եկմար խօսէ,
Որ թագուհոյդ սիրտը հանդչի.
Իմ Արայէս Բնէ լուր բերիք . . .
Ինչու գեմքըդ կը շուարի:

ՄԵՆՈՆ

Արայ բընաւ չկղիջանիք
Զերին խնդրացն: — Պատերազմի . . .

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Ո՛չ, բաւական է ։
Մի խօսիք ։ լըուէ:

ՄԵՆՈՆ

Իմին թագուհիս
Թոնդ չեվըհատի:

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Երբ իրեն կենաց
Արփին խաւարի:

ՄԵՆՈՆ

Իմ թագուհիս, գեռ յոյս կօց,
Որ մերին ձեռքը անցնի

Հայկազեանըն վեհ Արայ,
Եւ քու կամացըդ զահուի :

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Սիրոյ անոյշ խօսքերով
Չիպցի զայն համոզել.
Արդ՝ իրեն գեմ զինելով
Ի՞նչ պիտի կրնամ ընել:
Ո՛չ, ինծի խիստ անոյշ է
Սէրն Արայի Գեղեցիկ.
Ան իմ սըստիս տիրած է . . .
Պիսի չըլամ երջանիկ :
Հընաքը մը յայտնէ ինծի,
Մենոնդ իմ հաւատարիմ :
Ո՛չ, հոգիս կը նուազի . . .
Ես այս վըշտով կը մեռնիմ :

ՄԵՆՈՆ

Իմ վեհ թագուհիս թող բարեհաճի
Իրեն ծառային մըսիկ ընելու .
Եւ ժամ մը առաջ թող աճապարէ
Անոր խորհուրդը ՚ի գործ զբնելու :

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Արդ՝ Մենոն, խօսէ .

Խորհուրդը յայտնէ :

ՄԵՆՈՆ ՅԱՀԱՅԱ

Իմ վեհափառ թագուհիս
Անդամ մըն ալ թող փորձէ .
Հանդարտ, անոյշ խօսքերով
Թող մէյ մ'ալ առաջարիէ ,
Թէ ինքը պիտի հաճի
Չեր կամքը կաստարելու .
Ազա թէ ոչ կ'ընարի՞ մի
Պատերազմ բակըսելու :

ՀԱՄԻՐԱՄ

Բայց թէ որ ելլէ

Պատերազմ ընտրէ :

ՄԵՆՈՆ

Ան ատենը իրաւամբ

Կրնաք անոր դէմ ելլալ,

Եւ ահագին զօրութեամբ

Իր զօրութեանն վախճան տալ :

ՀԱՄԻՐԱՄ

Իսկ թէ որ Արայ ալ

Զօրաց հետ գլունուի ,

Եւ իրեն արեամբն ալ

Այն դաշտը ներկուի :

ՄԵՆՈՆ

Վեհափառութիւնդ , ո՛Շամիրամէ ,

Թող իրեն բոլը զօրաց պատուեր տայ ,

Որ ամեն մէկը իւր ձիգը թափիէ

Ող առողջ բըռնեւ հայկազեանն Արայ :

ՀԱՄԻՐԱՄ

Ահ , մի յամեր բընաւին ,

Մենոնդ իմ , աճապարէ :

Գընա , բոլը բանակին

Այս պատուերը հազորդէ :

Անկից վերջը Արային

Դեսպան մը խըրկէ շուտով ,

Որ փողձ մալ ընէ վերջին

Բոլը ձիգը թափելով :

Այս , դու լու կը ճանչնաս

Քոյդ վեհափառ թագուհի ,

Արդ՝ Մենոն , գիտցած ըլլամ ,

Անվարձ չիթսպուր քեզի :

ՄԵՆՈՆ

Երբ թագուհիս գոհ ականամ ,

Իմ վարձքըս առած կ'ըլլամշ :

ՀԱՄՏՐԱՄ

Գընա՛, Մենոն իմ, գընա՛ .

Այս ամեն բանն ՚ի գործ դիր :

(Մենոն իւլլայ)

Ո՛հ, Արայ

Սիրավառ սիրտը

Կընայ միշտ զոհել

Ըզդացումները :

Անոնց չլլասել :

Սիրտը վառեալ :

Սիրովն Արայի :

Զընաղալ դիւցազնոյն

Եզած է գերի :

Ան զիս կը մերմէ ,

Չիլլասեր ձայնիս .

Որ պատոյս դէմէ ,

Բայց չիսոցեր զիս

(Հեռուեն թմունի յայներ կը լսուին)

Արդեօք Արայ կը յարձակի : . . .

(Կոդան Մենոն և Համբամայ հաւատարի զըրապետելն մէկը)

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե .

ՀԱՄՏՐԱՄ : ՄԵՆՈՆ . ԶՕՐԱՊԵՏ

ՄԵՆՈՆ

Արդեն Արայ զօրքերուն

Գըտւխն անցած կ'արշաւե .

Պէտք է գիտնալ, թագուհի,

Որ մենէ շատ հեռու չ'է :

ՀԱՄՏՐԱՄ

Կը նուազիմ : . . Մենոն, Մենոն .

Ալրամբս ասնստիկ կը չմըռւի

Այն վեհ փառաւոր

Դիւցազն Արայի՝

Արդեակեք, չըլայ որ,

Արիւնը թափուի :

ՄԵՆՈՆ ԵԿ ԶՕՐԱՊԵՏ

Մեր վեհ թագուհւոցն

Հըրամնները

Կատարելն խկոյն

Ե մերին պարտքը :

Թաղ իրեն համար

Մեր կեանքը զոհուի,

Եւ մինչեւ անդամ

Արիւնիս թափուի :

ՄԵՆՈՆ

Մի վրդովիք, վեհ Շամիրամ:

ՀԱՄԻՐԱՄ

Ձե, Մենոն, չե, չիվրդովիք

Գու թագուհիդ յանկարծակի.

Բայց քեզ կըսեմ, մի սկսիր

Այդակես շուտով պատերազմի :

ՄԵՆՈՆ

Հապմ

ՀԱՄԻՐԱՄ

Ոհ, չեմ գիտեր

Թէ ինչ ըսեմ . . .

Կը նուազիմ

Արդ՝ ինչ ընեմ

Օդնէ ինձի, Մենոն, օդնէ . . .

(Մենոն և զրապեալը իւ բանեն Շամիրամայ բազուինեն)

Ոհ, գիտնայիք, թէ սիրտը

Ինչ ցաւոց մէջ է հիմա . . .

Չուտ պիտի մարի կեանքըս,
Եթէ մերժէ զիս Արաց :

ՄԵՆՈՆ :

(Մէկ ի՞շմ) Ահա սիրոյ հետեւանքը . . .
“Սիրով գահեր կը հաստատուին ,
“Սիրով գահեր կը կործանին ” :
Ահա՝ տեսէք, Շամիրամ ալ . . .
Փաստ մը կ'ըլլայ հոռ այս խօսքին :

(Շամիրամ) Ալ չիկենմնիք բընաւին ,
Աճապարէնիք, թագուհի . . .
Գիտէք, որ մեր թշնամին
Քիչ առենէն կը հանի :
(Պաշտօնակալ իւրաքանչիւր մը պէս-որդներով)

ՏԵՍԱՐԱՆ :

ԱՌՋԻՆԵՐԸ. ՊԱՇՏՕՆԱԿԱԼ ԵԿ ԶԻՆՈՒՄՆԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱԼ

Բոլըր զօրքը կ'սովանէ
Պատերազմի նըշանին :
ՄԵՆՈՆ :

Թագուհիդ, հըրամացէ ,
Երթանիք, յաղթենիք թշնամին :

ՀԱՄԻՒԱՄ

(Մէկ ի՞շմ) Յաղթեն զգացմանս :
ՀԱՐԴՐԱՅ ԵԿ ԱՄԵՆ ՔԸ
Ահեղ զօրութեամբ :
Երթանիք մարտնչինիք ,
Ար մեծ յաղթութեան :
Պըսակ վասարինիք :
Հայրենեաց փառքը

Միշտ պայծառ փայլի՛ առաջ
Զերթ լուսաղայծառը առաջ

Արեգ գեղանի՛ :

Հայրենեաց գահը (Եղի ԱՅՍ)

Հաստատուն մընա՛ :

Երբեք կօրծանման

Նըշաւակ չըլլայ :

Ահեղ զօրութեամբ

Երթանիք մարտընըլինիք

Որմեծ յաղթութեան

Պըսակ վաստըկինիք :

ՀԱՄԻՒՐԱՄ

Բայց վեհ փառաւոր

Դիւցաղն Արայի՝

Որդեակիք չըլլայ որ,

Արիւնը թափուի :

Զանիք ըրեք, զանիք ուրախ

Ողջ առողջ բռնել,

Ու իբրեւ գերի

Վըսանը բերել :

ԲՈԼՈՐ ՄԻՒՍՆԵՐԸ

Բոլոր սրտովինիս

Մէք միշտ կը բաղձանիք,

Որմեր թագուհւոյն

Հընաղանիք ըլլանիք :

Երթանիք :

Արիք : (Կ'եղեան)

ԱԵՐՁ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱՃՈՑ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԾՐԱԲՈՒԺ

ՏԵՍԱԲԱՆ Ա.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵԴԱԿԱՆ

(Գիշերային ճերմակ Հագուստով, շանի Տը վայրիւան անշարժ
ալ-ընելը գետիւը անիւլէն վերը)
Ուր, ուրկինք, ուր միթէ
Երջանկութիւն Ճշմարիս . . .

ՊԱՀԱՊԱՆ Ք

(Դուրսէն) Քանի՞ քանի դիւցաղունք
Արիութեամբ կնքեցին
Իրենց կենաց ընթացքը ;
Եւ Աշխարհը թողուցին =
Ողբա՛յաւէտ, ու Աշխարհ,
Քու կորուսած զաւկունքը : (Հայոց Ը)

ՆՈՒՄՐԴ

Եւ ես միթէ
Ովանց պիտի
Չիմը իշխան
Առաքինի . . .

ՊԱՀԱՊԱՆ Ք

(Դուրսէն) Ոմանք սիրոյն չայրենեաց
Կնքնայօժար զոհուեցան .
Ոմանք սիրով պերձ վասուաց
Խոր դամբանի մէջ մտան :
Ողբա՛յաւէտ, ու Աշխարհ,
Քու կորուսած զաւկունքը : (Հայոց Ը)

ՆՈՒԱՐԴ

ՈՇ, միթէ և

Խմբա Արայ Ա Յ Յ

Անոնց մշկը

Պիտի ըլլայ . . .

ՊԱՀԱՊԱՆՔ

- (Գուղեն) Այն վեհանձըն հոդիներն
Ուր են հիմա : — ՈՇ, չիկան . . .
Այն քաջ և արի սրտերն
Կորսուեցան յաւիտեան . . .
Ողբա՛ յաւետ, ո Աշխարհ,
Քու կորսուսած զաւկունքը :

ՆՈՒԱՐԴ

ՈՇ, կը խնդրեմ,

Երկինք, քենէ,

Զայն քու բաղկիղ

Տակ պաշտպանէ . . .

ՊԱՀԱՊԱՆՔ

- (Գուղեն) Ուրէ, մւր այն արին Հայկ
Բէլայ վախճան առւողը .
Ուր իր սրդին Արմենակ .
Ուր : — Թողուցին Աշխարհը . . .
Ողբա՛ յաւետ, Հայաստան,
Քու կորսուսած զաւկունքը :

ՆՈՒԱՐԴ

Վայ իրաւամբ.

Աւ ինձ կ'ըլլայ,

Երբ իմ սիրոյս

Նցնը ըլլայ . . .

ՊԱՀԱՊԱՆՔ

- (Գուղեն) Ահմ Աշխարհիս համբուն

Սովորական ընթացքը .
Ահա՝ այս է բարձրելոյն
Անդառնալի վրձիուը :
Ողբայ յաւետ թող Աշխարհ
Իր կորուսած զաւկունքը :

ՆՈՒԱՐԴ
Ողբամշ լինձ,
Երկինք գըթած,
Քեզ կաղաչեմ
Բազկատարած . . .

ՊԱՀԱՊԱՆ Ք

(Դուռը էն) Խոժուադէմ Մահ դաժան
Ամեն օր մեզ կը հսկէ ,
Եւ կանուխ կամ անադան
Մերին չունչքը կ'սպառէ :
Երանին , ոքք կամովին .
Վասն չայրենեաց կը զսհուին :

ՆՈՒԱՐԴ

Կեանիք մարդկային
Ծուտ կը թուչի ,
Երավի պէս
Կը կորընչի :
Երջանկութիւն
Բըմաւ չունինք
Այս կենաց մէջ . . .
Ո՛չ , կը խաբուինք :
Ո՛չ իշխողներն
Հոս կը գտնեն ,
Ո՛չ հըպատակը .
Կը վայելեն
Այնպէս օր մը
Որ ընծայե

Հանդստութիւն.

Ո՞ր որ քաղցր է :
 Ի՞նչ ահարկու երազներով
 Վերջին գիշերս իմ անցուցի . . .
 Այու կ'ըզդամ, սիրալս շուտով
 Նոր վըշտովմը պիտի խոցուի :
 Ահ ու սարսափ զիս կը պատէ ,
 Բոլոր արիւնս իմ կը սառի ,
 Սիրալս սասաթիկ կը արոտի . . .
 Ո՛չ, ի՞նչ երաշ սարսափելի . . .
 Գիշերադէմ ճիւաղներ
 Բըռնութեամբ կը քաշէին
 Հայաստանի իշխանը ,
 Դէպ ՚ի անդունդ կ'իջնային :
 Արտասուալից աչքերով
 Դէպ ՚ի ինծի կը նայէր .
 Զեռքերն առ իս ուղղելով
 « Օգնութիւն » կ'աղաղակիր . . .
 Ո՛չ, կը սարսոյիմ . . .

(Կառարժ ալուսի մը վըս ի՞ինայ աշուշները
 Վայրենաբար գեպինը պնկած , մակըրը ցրուած . . .
 Այս միջնին՝ Հայկանոյը ներս կը ճանէ)

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ .

ՆՈՒԱՐԴ ԵՒ ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ

ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ

Մայր իմ . . . ո մայր իմ սիրելի ,
 Ինչու գեմքը շուարած է . . .
 Գիտեմ, հոգիդ կը խըսովի .
 Արդքու վիշտը ինծի յայտնէ :

Քաղաքիկ հօրմէս թնչ լսւր առիլ .
 Մայր իմ , լսէ՛ , որ հանդարախմ .
 Յաջող լսւր մը ընդունեցիր .
 Իմ եղբօրմէս . . . խօսէ՛ , մայր իմ . . .
 Մի , ո . քաղաքիկ մայր իմ , մէ , մի
 Այդպէս թաղուիր վրշտաց ծոցը . . .
 Վայ եղիկելսոյս , չանաար ինձի . . .
 Քար են գարձեր աչուըները :
 Ահ , գոնէ զիս խըզճա՛ , մայր իմ ,
 Աղիկիր է , որ քեզ կ'աղերուէ .
 Ոհ կը մեռնիմ , մայր իմ սիրուն ,
 Կ'աղաշէմ , ինձ պատասխանէ . . .
 Ո՞վ զիս , մայր իմ . . .
 Ո՞վ զիս , մայր իմ ,
 Պիտի ալ եւս մըսիթարէ :

(Գլուխը ծնկանը վըսյ դնելը կ'արդասուե)

ՆՈԽԱՐԴ

(Աւանդ նկարելը շնչայի անույլը՝ որպէս վըսյ
 Ելքը , և աշ-ըները երինք պնիւթը)

Չէ . . . չէ . . .
 Արայ . . . իմն Արայ . . .
 Զիս հօս մինակ մի ձրդեր . . .
 Վայ թշուառիս . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

Բարեհաձէ՛ ,
 Ո՛ մեծ Աստուած ,
 Ազատելու
 Զմեղ ի վրշտաց . . .
 Աճապարէ՛ ,
 Մի ուշանար .
 Մըսիթարէ՛
 Քաղաքիկ իմ մայր . . .

(Կուսարժի բառեալլը) Մայր իմ, մէյ մը դադիմնը առ իս
Աչուքներըդ, անես վիճակըս =
Մէկ ժըսիտըդ, մայր իմ, բաւ է
Մըսիթարել իմմն սիրաըս . . .
Մի կարծրանար ինձ դէմ, մայր իմ . .
Տարաժամ Մահն ինձ կ'երեւնայ . . .
Օգնէ ինծի, մայր իմ, օգնէ . . .
Ո՛հ, զեռ անշարժ ան կը կենայ . . .
(Կիյայ ջնիան վըս և կը պըս-ի օրը ծնկուըներու-ն)

ՆՈՒԱՐԴ

(Սալուելլ) Ուր էմ . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ

(Ոստի եւէլլ) Հաս, մայր իմ . . .
Հայկանոյշել քով . . .

ՆՈՒԱՐԴ

(Աշ-ընելլ լր րին դրայընելլ)

Ուր էի . . . ինչ եղաց . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ

Փանք երկնից . . .

Ինչու, Հայկանոյշ, դէմըրդ
Ինչու դեղնած կ'երեւնայ . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ

ՈՎ չը զեղներ, և մայր իմ . . .

ՈՎ կրնար չխարսափել . . .

• • • ՆՈՒԱՐԴ

Ա՛հ, վայ ալ ինծիկըս . . .

Զի իմ Արտա կորուսի . . .

Հայկանոյշ իմ, քու հայրըդ

ԱԼ չլդառնար, չի, մեղի . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

Քաղցրիկ մայր իմ, հեռացիւր
Քենէ խորհուրդներ տըմուր:

ՆՈՒԱՐԴ

Այն, տեսայ ես զինքը,
Դեպ ՚ի երկնք կը թուշեր . . .
Ո՛չ, բնչ լոյս անմատչելի՝
Որ զայն ինէ կը ծածկէր . . .

Լուսավայծառ էակներ
Զինքը առած գիրկերնին
Արագ արագ ընթացքով
Յերկննըս կը չուեին . . .
“Զիս ալ հետք, իմը Արաց”
Արտասուելով կ'աղերսէի . . .
“Զիս ալ հետք, ո՞հ, զիս ալ տար”
Անմըսիթար կը գոչեի . . .
Բայց ան միայն լոկ նայուածք մը
Նետեց առ իս, անհետացաւ . . .
Ո՞հ, այն կետին արեան գետ մը
Իմ խեղճ սրտիս մշւն անցաւ . . .

Արդ չափանոյշ,
Կրնամայուսալ,
Հայրըդ տեսնել
Մեր քով գարձեալ:

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

Մայր իմ, մայր իմ, շատ անդամ
Սրտին գառըն խորհուրդը
կը խանդարէ մեր մաքին
Երեւակայութիւնը . . .

Անանկ չէ մի . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ եւ ՆՈՒԱՐԴ
Լաւագցն է մեզ համար ամ խո

Յանձնել Երկնից մեր անձը,
Եւ աղօթիսը անդադար
Խնդբել առ մեզ իւր սէրը ;
Մեր բոլոր էութիւնը
Միայն Երկնից ձեռքըն է .
Ընդունացն է մեր Ճիգը,
Ի՞նչ որ հաճի , զայն կ'ընէ . . .
(Հայի-բաղիկո Տը լը Տընէ) .

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ .

ԱՌՋԵՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՐԴԻՐԱՊԵՏ

ՀԱՐԴԻՐԱՊԵՏ
ԿԵՐԵՎԵՔ , իշխանուհի . . .
ՆՈՒԱՐԴ
Ի՞նչ լուր բանակեն . . .
ՀԱՐԴԻՐԱՊԵՏ
ՃԱՄԱՐԻՄՈՐ պարտիմ խօսիլ . . .
ՃԱՄԱՐԻՄՈՐ բանակը
Ըզմեղ արդեն յաղթած է . . .
ՃԱՄԱՐԻՄՈՐ գիակը
Արիւնաների փոռած է . . .

ՆՈՒԱՐԴ
ԵՐԻԲՆՔ . . . աւանը . . .
ՀԱՅԿԱՆՈՅԸ ՈՇ , մայր իմ . . .

ՆՈՒԱՐԴ
ՀԱՅԿԱՂՈՒՆԴ , գիտես միթէ . . .
Կ'աղաջնիմ , ինձ իմացնոր ,
Թէ իմ որդեակըս մուր է . . .
Իսկ ձեր իշխանէն ի՞նչ լուր . . .

ՀԱՐԻԿՐԱՊԵՏ

Չեմ գիտեր . . . իշխանուհի . . .

ՆՈՒԱՐԴ

ՈՇ , զաւակս . . . ամուսինս . . .

Աճապարենք . . .

Դաշտը երթանք . . .

(Արդարաւելով կը ծածկէ ուժու իւր յեռացը մէջ)

ՀԱՅԿԱՆՈՑ

ԱՅս է միլթէ առաքինի . . .

Սրտից վերջին բաժինը . . .

(Կ'ինայ հօրը իւր ժամին վըսա)

ԳԵՐՋ ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԱՐՈՒԱՃՈՅՆ

Վահագան առաջ առաջ
Վահագան առաջ առաջ

ԵՐԵՄԱՆԻ ԶԱՐՈՒԹ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՊԱՏԵՔԱՋՄԻ ԴԵՏԵՆ. ԵՎԵՆ ԿՈՅՄ ԱՐԴԿԱՎԵՐԻ ԴԻՎԱՆԵՐ. ՕԴՀ ԱՎԱՏԻ
ԱՐՊՈՏ. ԲՈԼՈՐ ԿՈՉՄՐ ԽՈՐ ԽՎԱՐ ՊԱՏԱԾ.

ԱՐԱՅ ԵՒ ԿԱՐԴԱՍ

ԿԱՐԴԱՍ

(ՃՆԿԱՆ ՎԵՐՅ, և իւր հայրը գէրիլ առաջ)
Հայր իմ . . .

ԱՐԱՅ

(ՑԻՐԱ-ԵԼՎ) ՈՒՐ Եմ . . .

ԿԱՐԴԱՍ

ԻՄ ԳՐԿԻՄ մէջ, քաղցրիկ հայր իմ . . .
Քու կարդոսիդ քաղկացը մէջ . . .

ԱՐԱՅ

ՈՇ, պղեակ իմ սիրելի . . .

Միայն դու մնացած ես ինձի օդնելու . . .

ՈՒՐ են իմ հաւատարիմներս . . .

ՈՒՐ են իմ քաջ զինւորներս . . .

ԿԱՐԴԱՍ

Միայն՝ անոնց արիւնաներկ

Դիակները կը տեսնուին,

Հայր իմ . . .

ԱՐԱՅ

ՈՇ, կարդոս, այդ հայր անունը

Զիս նոր հոգւով կը լեցընէ . . .

Բայց հինաւուրց դահիճ Մահը

ԱԼ իմ կեանկըլս պիտի կըտըէ . . .
Օրհնեալ ըլլամս դու , մրդեակ իմ . . .
Աստուած՝ տեսնելով քու հաւատարիմ սիրադ ,
Զքեղ անթիւ չնորհօք լեցընէ . . .
Մի ողբար իմ մահո , մրդեակ իմ . . .
Անօդուտ է . . . մի ողբար , մի . . .
Այն արիւնը՝ որ զիս կը վօրացընէր ,
Եւ հիմա Հայրենեաց համար կը թափուի ,
Նոյն արեակը լեցուէ . . .
Որդեակ իմ սիրել . . .
Դմւ ալ իմ պատոյս արժանի եղիր . . .
Այս մահը զիս՝ անպատմելի
Ուրախութեամբ կը լեցընէ . . .
Վեր վերցնուր զիս քիչ մը , մրդեակ իմ . . .
Տեսնեմ գոնէ անդամ մըն ալ
Այն երկիրը՝ որ զիս ծնաւ . . .
Այն երկիրը՝ որուն համար
Մահուան ժանեաց կը զոհուիմ . . .
Ո երկիր Հայոց , իշխանդ մի ողբար . . .
Արային համար սուգը մի մաներ . . .
Ունիս անոր տեղ՝ նոյն արեամբ լցուած ,
Նոյն սիրոը կըող արի կարդոս մը . . .
Կարդաս , մրդեակ իմ , խոստացիր ինձի ,
Գանի որ ընելու կարողութիւնը ունիմ . . .
Խել քու Հայրենիքըդ պաշտպանես սիրակ . . .
Երդում ըրէ , թէ գու
Կեանկըդ աւելի զԱյն պիտի սիրես . . .
Երդում ըրէ , թէ գու
Անքիծ , անարատ զԱյն պիտի պահես . . .
Երդում ըրէ , թէ գու
Անվախ թշնամեաց հետ պիտի կռուիս . . .
Երդում ըրէ , թէ գու
Հայրենեացդ սիրոյն զահ պիտի ըլլաս . . .

ԿԱՐԴՈՍ

Հայր իմ, հայր իմ սիրելի . . .
Զաւակըդ լու կը ճանչնաս . . .
Այն, կ'երդնում պատռոյս վըրայ,
կ'երդնում Երկնից անուամբը,
թէ Հայրենիքո պաշտպանելով
Պիտի փրչեմ վերջին շունչոս . . .
Այն, կ'երդնում ես հոս այսօր՝
Այս սոսկալի վայրկենիս մէջ . . .
թէ ամեն բանեն աւելի՝
Հայրենիքըս պիտի սիրեմ . . .
Սիրոըս, հոգիս և արիւնըս,
Միտքըս, ուղեղըս և կամքըս,
Ամեն բան է Հայրենեացըս . . .
Քու արեամբըդ պիտի լեցուիմ,
Քու հոգւովդ պիտի պաշտպանեմ
Հայրենիքըս թընամեաց դէմ . . .

ԱՐԱՅ

Բաւ է, առաքինի որդիս,
Բաւ է, ո իմ ուրախութիւնս . . .
Երանիքեղ, Ե'րկիր Հայոց,
Զի դու ունիս իմ զաւակըս . . .
Արգեակ իմ, ինձ մըտիկ ըսէ . . .
Զի իմ կեանքըս ալ շատ կարճ է . . .
Ըսէ Կուարդին, թէ ես զինքը
Մինչեւ ցըմահ սիրեցի . . .
Ըսէ, թէ ես չ'եմ զղացած
Բընաւին այս սիրոյն համար . . .
Թէ և այս սէրն եղաւ պատճառ
Իմ գերեզմանն իջնալուս . . .
Ո՛հ, զաւակըս, զիս վեր վերցնար . . .
Հաղիւ շունչըս կընամ' առնել . . .

ՈՇ, կուլսան դու . . . չէ, դաղբեցներ
Արտասուքը դ . . . մի խոցեր զիս . . .

ԿԱՐԴՈՍ

Հայր իմ . . .

ԱՐԱՅ

ՈՇ, այդ անցյալ տիտղոսը
Ըստ սպիտի կորսունցունեմ . . .
Կը նուազիմ, որդեակ իմ . . .
Հազիւ ըղբեղ կը տեսնեմ . . .
Մահը տիրել ըսկըսաւ . . .
Անզգայութիւն զիս պատեց . . .
Ուր ես, Կարդոս, համբուրե՛ զիս . . .
(Համբուրե՛ զիս վերջին անգամ . . .
(Կարդոս ծառելը կը համբուրե՛ հօրը ճակապը = Այս մէ-
շանիւ յուգան Կուտըր, Հայկանոյշ, Պաշտօնականեր
վկաներ . վկաներներն յեռչը մյունկ շահ.)

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ԱՐԱՅ. ԿԱՐԴՈՍ. ՆՈՒԱՐԴ. ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ.

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆԵՐ. ԶԻՆՈՈՐՆԵՐ

ՆՈՒԱՐԴ

(Վաղելը կը Գրիէ զԱրայ) .
Ո՛ անկութ Մահ, մի աճապարեր . . .

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

(Վաղելը հօրը առջելը ի՞նչն չնկան վրայ) .
ՈՇ . . . Հայր իմ . . .

ԱՐԱՅ

(Աշ-ըները բանալը)

ԱՇ, Կամարդ . . .

Ո՛ իմ սիրոց առարկան . . .

Ուշ հասար . . .

Բայց նոր հոգւով զիս լեցուցիր . . .

Զիս վեր վերցուցէք քիչ մը ,

Ու վերջին խօսքերս լսեցէք . . .

Զեր վայս ունեցած սէրըս

Արդէն յայտնի է ձեզ . . .

(Աւ-ընելը բրա րին պարուցնելը
և զբաց րինելը պեմելը)

Ահ , զաւակունք չայսաստանի . . .

Այսպէս պիտի մեռնելիք . . .

Եւ ասանի արիւնաներկ

Չորս դիս պիտի դիզուելիք . . .

Իմ կենացըս կորուսոր

Այնչափ դառըն չ' ինձի . . .

Որչափ այս զաւկըներուս

Ողջալի տեսարանը . . .

Որդեակ իմ . . . կարդոս ;

Թող այս տեսարանը քու սիրադ շարժէ . . .

Անոնց արեան վրէմը

Հայրըդ քեզի կը յանձնէ . . .

Քու երկիրդ քենէ կը ինդրէ . . .

(Համիրամ կը մտնէ . և յանիած պեմելը Արայի վէճուէ
յեռ-ընելը երար իսպիլը գլուխ կը ծռէ)

ՏԵՍԱՐԱՆ ՎԵՐՁԻՆ

ԱԽՁԻՆՆԵՐԸ . ՀԱՄԻՐԱՄ . ՄԵՆԱՆ ԵԿ ԵՐԿՈՒ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՂ ՀԱՄԻՐԱՄԱՅ

ԱՐԵՅ

Ո՛Լ Երկինք . . .

Եկներ , Համիրամի . . .

Տես քու անարդ կրիցդ արդասիքը ;

Եւ ձանցցիր գըել . . .

ԸԱՄԻՒԹՅՈՒՆ

Ահ, իշխան, ներէ ինձի,
թէ և չ'եմ արժան բընաւ . . .
Ո՛ խորհուրդ սարսափելի,
Որ իմ մողիս մէջ ծընաւ . . .
Յանցանքըս լաւ կը ճանչնամ,
Չ'եմ մոռնար ամենեւին . . .
Վատ սիրտըս եղաւ պատճառ
Այս սոսկալի վայրկենին . . .
Աստուածները թող պատժեն
Ինձի պէս անօրէն մը . . .
Յաւիտեան թող անիծեն
Այսպիսի վատ գազան մը . . .
Իսկ դու՝ վէ՛ազունդ արի,
Եւղւութը մի խոցեր զիս . . .
Ո՛ իշխան առաքինի,
Ողորմէ իմ խեղճ սրտիս . . .

ԱՐԱՅ

Ո՛ բարբարոս և անօրէն կնի . . .
Ո՛ նախատինք դու քու ազգիդ . . .
Տես, ինչ վիճակի մէջ ձգեցիր զիս . . .
Տես անգամ մը սա արեանս կաթիները,
Չ'է, չես զգար դուն . . . չես սարսափիր . . .
Ա՛ռ ուրեմն, և փափաքդ անիծեալ
Ասոնցմալ թող յագենայ . . .
Տես իմ սիրելի ընտանիքս,
Տես անոնց անմիտմարութիւնը,
Տես անոնց եղիելի աչուրներուն
Թափած դառըն արցունքները . . .
Համոզուած չես, թէ դու միայն
Պատճառն ես այս տեսարանին . . .
Արդ՝ քու կեանդդ ալ այսպիսի
Յաւալի կերպով վերջանայ . . .

Քու սիրելիներդ ալ
Զքեղ այսպէս ողլամն . . .

ԸԱՄԻՐԱՄ

Եղնկ ինձ . . .
Ո՛հ, բաւական է,
Ալ մի շանթահար ըներ զիս . . .
Կ'աղացեմ, վերջին ներմանդ
Զիս արժանի համարէ,
Եւ կենդանի բերնովըդ
Ո՛հ իշխան, ինծի յայտնէ:
Որով գոնէ վշտայեալ
Սիրաբա քիչ մը սիրովուի,
Որն որ միշտ պիտի ողբայ,
Մինչեւ գերեզման դրուի:
Երկնից Աստուածներն անդամ
Կը ներեն յօժարութեամբ,
Երբ մեր յանցանացն համար,
Կերումն կը խնդրենք զզչմամբ:
Արդ՝ իշխան, ծնկան վըրայ
Վերջին ներումդ կը խնդրեմ.
Տե՛ս արտասուբս, և գրթու . . .
Ո՛հ, ներէ ինձ, կ'աղացեմ . . .

ՄԵՆՈՒ

(Մէկ իշլ) Այն աստիճանի
Յափշտակուած է
Որ վեհանձնութիւնը
Կը կորալնցունէ:

ՆՈՒԱՐԴ

Ո՞ անգութ Շոմիրամէ,
Կերումն ինչպէս կ'աղասէս . . .
Տե՛ս մեր դառըն վիճակը,
Որուն պատճառը դու ես . . .

— 39 —

ՀԱՅԿԱՆՈՅՑ

Տես , և ճիւաղ , Մահուան գուռը
 Հասած քաղցրիկ մեր հայրը . . .
 Գու պատճառաւըդ մեր պիտի
 Լալով անցնենք մեր կեանքը . . .

ԿԱՐԴՈՍ

Երբոր այսպէս մեր հօրմէն
 Զրկուելիս կը տեսնաս ,
 Ի՞նչպէս ներումն գու իրմէն
 Առնել երբէք կը յուսաս . . .

ԱՐԱՅ

Գիտոցիր նաև , Շամիլամէ ,
 Որ թէ և գու
 Զիս իմ կեանքէս զբիցիր ,
 Բայց բնաւ զիս չլաղթեցիր . . .
 Ինչու որ ընտանեացս գրկին մէջ՝
 Եւ ան ալդիւցաղնական մահուամբ կը մեռնիմ . . .
 Թէ և բոլոր Հայաստան
 Պիտի ողբայ զիս անմխիթար . . .
 Բայց կարուս իմ զաւակը
 Միսիթարէ պիտի զԱյն անշնչը . . .

ՀԱՅԻՒԾԱՄ

Անիծեալ ըլլայ այն օրը՝
 Երբոր ծնայ . . .
 Ո՛հ , անօրէն մըն եմ ես . . .

ԱՐԱՅ

Ալ հասաւ ժամը . . .
 Ո՛հ , կարողութիւնս կը նուաղի . . .
 Ալ կը մարի կենացս ձրագը . . .
 Նուարդ . . . Հայկանոյշ . . .
 Հայկայ Աստուածը պաշտպանէ՛ ձեզի . . .
 Ո՛հ , մի՛ արտասուեք . . .

Պառկեցուցէք զիս . . .
Գոցեցէք աշուըներս . . .
Մահուան սեւ քողը զիս կը ծածկէ . . .
Սրբեցէք քրտինքներս . . .
Մի վախնաք . . . սիրտ առէք . . .
Բոլոր աշխարհի պատմեցէք իմ վախճանս .
Ողջամբ մնա , սիրելի ընտանիքս . . .
Ողջամբ մնա , սիրելիդ իմ Երկիր Հայոց . . .
Ողջամբ մնա (Կը մեռնի)

ԿԱՐԴԱՍ

Հայր իմ

Հայր իմ

(Բոլոր մէկանց իշխան ծնկան
վըայ ու երեսնին իւ ծածկին)

ՎԵՐՅ

ՆՈՒԷՐ ՔԵԶԱԼԵՐԸԿԱԾ

Հետեւեալ նուէրը՝ զորն որ Մաստային
մէջ հրատարակելու պատիւն ունինք, յօրինուած ու
խրկուած է առ մեղ այն Վցդասէր Երիտասարդէն՝
որուն սրտէն արդէն դուրս բղիսած և տպագրու-
թեամբ ՚ի լոյս ընծայուած են ուրիշ հանձարալից գոր-
ծեր. որոնք ալ նաև յայտնեցին մեր Վցդին ըրած յա-
ռաջադիմութիւնը գրականութեան մասին մէջ :

Ես ալ իմ կողմանէս չեմ կրնար անցնիլ առանց
յիշելու այն Վշխատասէր Մեղուն՝ որն որ Վցդասի-
րական ոգւով վառեալ և իր բոլոր զօրութեամբը աշ-
խատելով՝ վերջապէս կարող եղաւ հաստատելու Մկ-
ջագիւղի մէջ չայկական թատրոն մը. որով իր ազգօ-
գուա փափարին հասնելով՝ արժանացաւ նաևս այն
փառաւոր կեցչին՝ որն որ միայն Վցդասէր սրտերէն
կը բղիսի :

Յաւերք կեցչի Պէտքթանեան,

Եւ իսք սնկերքն չայկացեան :

ՄԻՋԱՒԻՉԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՏԵՍԱՐԱՆԻՆ

ԵՐԿՐՈՒԴԻ ՏԵՐՈՒԱՆ ՎԵՐՁԻ ԳԻՇԵ ԲԻՆ

ՄԱԱԹԱՆԵՐ ՎԵՐՁԱԲԱՆ

ՅԱ. ՄԿՐՏԻՉ ՊԵՏՐՈՎԱՆԻ ԵԿ ԲՆԵՐԻ

Կըման ասուեղ մ'որ անելշան

Երկնից վլրաց ծագեցաւ;

Ու բիբ մարդու զայն չըդիտած՝

Ամողը որասէց վերացաւ :

ԶԵ՞ , Հայկական Տեսարանին
Երկողորդ տարուան գիշերն յետին
Առանց զուարթ կեցցէի
ԶԵ՞ , ո՛ ընկերք , պէտք չէ սահի :

Ո՛ , ձեղինչ փոյթ՝ թէ վրհասիչ
Անսիրա՝ ոչ—Հայ հոգիներ
Դառըն լրդի ձեր բաժակին
Երբեմըն մէջն են խառներ :
Այնչափ անգամ ծափահար ձեղ
Այս ժողովուրդն ըլլայ յորդոր .
Մի՛ վրհատիք — ու նորանոր
Դառնաք փառաց յատպարեղ :

Հոռ Հայկազունն եռանդօտ ,
Սիրան Հայրենեաց սիրով լրցուած ,
Գայ լրսել աչքն արցունքոտ
Յիշատակներն անցեալ փառաց .
Ու մէկ արցունք՝ մէկ հառաջանք
Մ' հանե թըշուառ այն աշխարհին
Ու իւր որդւոցը փոխանակ
Աւերակներ կ'առնաց չորս դին : —

Փափուկ ողորկ բացատրութեանց
Հոռ կըրթելով սրտերնիս ,
Օտար լեզուաց ցուրտ խառնուրդէն
Գամմալատոննիք լեզունիս .
Ու հարկ չըլլայ՝ որ մուրացիկ
Օտար երկրի ծաղիկներ ,
Պշտեն զլեզուն մէր նախնական
Զոր խօսեցան այնչափ վեհեր :

Ձեղ օդնական շնորհէն երկինք

Որ ալ յաճախ ելլեն անձինք : —
Ահա պատիւն առաջնութեան
Ոչ ոք ձեզմէ կրնայ բառնալ.
Բայց յարատե դիմանալն ալ
Դուռն ըլլայ ձեղ անմահութեան :
Դարձեալ Բրուտոս մ' յորդոր ըլլայ
Զոհել սիրոյն հայրենեաց
Մոր ամեն իղձքն, ու Սաւուղայ
Մահէն սովլբինք յարգել զԱստուած :
Այնչափ անհուն դիւցազուններ
Ձեզմով նորէն կենդանանան,
Սիրոյ՝ փառաց վեհ կրկիսին
Ըլլաք քարոզք ախոյեան : —
Տեսնենք դարձեալ նոր Արշակներ
Հըսպարտութեամբ պատժըւած ,
Ու միութեան ծաղիկներ
Պատեն մեր Ազգն հպմատարած : —

Կեցմիք, և վառ պատանեակք,
Որ գեղեցիկ զուգութեան
Եւ աղգօդուտ եռանդեւան
Եղաք հանուրց օրինակ :

Կեցցես և դու, որ անխոնջ
Քու գիշերներդ զոհեցիր,
Ու հայրենեաց գլսոյն փունջ
'ի Ազգին հաճցք նոր բերիր :

Ի՞նչ գեղեցիկ փոխարէն՝
Քան արցունքներն ոք փափուկ
Յովիաթանաց վշտերէն
Այնչափ անդամ քաղեցիր :

Քու աղդասէր հոգւոյդ վկայ ,

Կման եղիելոյն Սիսակայ ,

Ազտո երկնից մէջ մենք ալ

Թափառեցանք սիրահալ :

Մէնք ալ տեսանք երկիրն այն՝

Այն յուսաժպիտն Հայաստան ,

Ու կ'ըսպասէ եռանդէդ՝

Նոր նոր պսակներ փափուկ սրտեդ :

Թէսիտ անհուն աշխատանք

Քեզ կ'ըսպասեն — բայց անհուն

Կան երախատպիտութիւն

Պիտի առնես մըցանակ :

Կըման ասսեղմ'որ աննըսն

Երկնից վըրայ երեւցաւ ,

Ու բիր մարդու զայն չըդիտած՝

Ամոզ պատեց վէրացաւ . —

Զէ, չոս անյնիք — մտերիմ օրտեր

Ասողին նորէն գալըսաւան

Ըստաւելով անհամբեր ,

Կէցցէ, կըբկնեն , յաւիտեան ,

Կէցցէն թառելըն Հայկական :

ԵՐԻ ԱԶԳԱՄԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՅՈՒՄՆԱՐԱՆՑ ԱՀԱԿԵՐՑՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Եկէք, այսօր մեկ սրտով
Ուխտե՞նք սիրել Ազգերնիս .

Անոր համար մեք սիրով
Զոհե՞նք մինչեւ անձերնիս :

Մեր պատիւը ,
Մեր սրտերը ,
Թմող գրբաւէ մեր Ազգը :

Յաւերժ անդուլ մեք յիշե՞նք

Մեր Նախնեաց վեհ գործերը .

Եւ կրտելու ջանք ընե՞նք
Անոց հոգին մեք մէջը :

Մեր պատիւը ,
Մեր սրտերը ,
Թմող գրբաւէ մեր Ազգը :

Զոհե՞նք ամեն բարիքներ

Ազգային բարեաց համար .

Չիծու լանանք , Եղայլներ ,

Այլ աշխատինք անդադար :

Մեր պատիւը ,
Մեր սրտերը ,
Զոհուին մեր Ազգին համար :

Ո՛հ , թէ ես կարենայի

Զոհել կենաց խմ օրեր

Ազգիս համար սիրելի ,

Որ զես յիւր ճոցն է կրտեր :

Թմող ես հոգւով ,
Բալոր սրտով ,
Զինքը սիրեմ եռ անդով :

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕԳՈՒՏԸ

Ամենաջրաւոր ասպազյցներով հաստատած է , որ մարդու լաւագութեան գութեան և քաղաքականութեան ասղարէզնն մէջ գիւրութեամբ յառաջ երթալու համար՝ ուսումնականութեան դիմելու է . վասն զի ուսումնականութիւնը ինչպէս որ հաստատած է , ոյնորինի պահնչելի կերպով կընդարձակէ մարդուն իմացական կարողութիւնը որով շատ գիւրութեամբ և աղաստութեամբ կրնայ մէկը գործածել իր մոտաց արամբանական կամ կարողութիւնը և յատակ կերպով կրնայ իր երեւակայութեան առջեւը բերել ան ամեն միջացները՝ որոնցմավ կրնայ թէ զինըը ըստ սրացանքի կառավարել , և թէ իր ընկերներուն օգտակար ըլլալ , և անցընել իր կարճատե կեանքը աւելի քիչ սպարժանելութեամբ . և ան ալ Ազատածոյ կամոցը և մարդկային սպատականութեանց համեմատ :

Ցայտինի է որ լեզուագիտառութիւնը խփառ օգտակար է և և իցեւ մէկու մը , բայց ի՞նչ իրողութեանց մէջ , չէ՞ որ կամ շահու և կամ Աշխարհին բաղմանթիւ աղջայ , և անոնց պատմութեանց վրայ տեղիկութիւնն ունենալու , առանք չ'է՞ն մի լեզուագիտառութեան օգուտները . բայց ուսումնականութիւնն ագուտները անսահման են : Ճշմարիս ուսումնականութիւնը մարդուս ոչկէն է . ուսումնականութիւնը՝ անցեալ և ապառնին ներկայի կը փոխէ . անցեալ գիտուածներուն վրայօք տամենանաւըք հայեցազութեան և անոնց վրայ անսխալ գտամանն զարմանալի կարողութիւնը՝ ուսումնականութիւնը մէկ կրնայ ընծայել . բայց նչ լեզուագիտառութիւնը , ներկային պարագաներէն և ընթացքէն ուսումնականութիւնը զարպանին ներկայի կը փոխէ . բայց նչ լեզուագիտառութիւնը , վլրջապէս ուսումնականութիւնը կը հացընէ զմարդու ազատ և անփառ արամաբանութեան և նուրը հայեցողութեան , և դասուղութեան քաղցր և կենսասուս սահմանին . և երանի այն մարդուն որ գէլը իր կրնայ մէջ օր մը կրնայ գտնու իւ հոն : Լեզուագիտառութիւնը կրնայ զօրաւոր միջոց մը ըլլալ ուսումնականութեան մէջ յառաջացընելու զմարդու զըմնիս որ և ոչ մէկը կրնայ ուրամալ ամեւելին :